

LUDZAS NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMS

Ludzas novada ainavu izvērtējums

2026

Satura rādītājs

Ievads.....	3
Priekšnosacījumi ainavu plānošanai	4
1. Eiropas Ainavu konvencija.....	5
2. Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti.....	5
2.1. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam	5
2.2. Latvijas nacionālajā attīstības plāns 2021.–2027. gadam	5
3. Reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti.....	6
3.1. Latgales stratēģija 2030	6
3.2. Latgales plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam.....	6
4. Vietēja līmeņa plānošanas dokumenti.....	6
4.1. Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.–2037. gadam.....	6
4.2. Spēkā esošie teritorijas plānojumi	9

Ievads

Ludzas novada ainavu izvērtējums izstrādāts, pamatojoties uz Ludzas novada pašvaldības domes 2023. gada 30. augusta sēdes lēmumu "Par Ludzas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu" (protokols Nr. 9, 7. §). Šī lēmuma pielikuma "Darba uzdevums Ludzas novada teritorijas plānojuma izstrādei" 3.11. punkts nosaka **izvērtēt ainaviski vērtīgās teritorijas ar mērķi aizsargāt un saglabāt raksturīgo ainavu un tos ainavas elementus.**

Ludzas novada ainavu izvērtējumā ņemti vērā dati un informācija no jaunizveidotā Ludzas novada plānošanas dokumentiem, Latgales reģiona plānošanas dokumentiem, Latvijas ainavu atlanta¹, kas apkopo Valsts pētījumu programmas projekta "Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi" rezultāti, Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) dati par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT)², Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP)³ dati par kultūras mantojumu.

Risinājumi ainavu izvērtējumam iekļauti Teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā.

Sabiedrības līdzdalība

Paziņojumi par teritorijas plānojuma izstrādes gaitu publicēti Ludzas novada pašvaldības tīmekļa vietnē www.ludzasnovads.lv.

Informācija par teritorijas plānojumu, t. sk. ainavas izvērtējumu pieejama Valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā Geolatvija.

¹ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

² ĪADT, pieejams: <https://ozols.gov.lv/pub>

³ Kultūras mantojums, pieejams: <https://mantojums.lv/>

1. Priekšnosacījumi ainavu plānošanai

Teritorijas plānojuma risinājumi attiecībā uz ainaviski vērtīgo teritoriju noteikti, ievērojot MKN Nr.240 12. nodaļas "Ainavu aizsardzība un plānošana" prasības. Pašvaldības pieeja balstās izpratnē, ka ainava ir publiska vērtība un Teritorijas plānojums kā ilgtermiņa attīstības instruments (līdz 25 gadi) nosaka ne tikai zemes izmantošanas iespējas, bet arī ainavas saglabāšanas kvalitātes kritērijus. MKN Nr. 240 223. punkts nosaka, ka ainaviski vērtīgajās teritorijās aizliegtas darbības, kuru rezultātā notiek nevēlamas ainavas struktūras izmaiņas, piemēram, nozīmīgu skatu punktu un perspektīvu aizsegšana ar būvēm vai būtiska reljefa pārveidošana.

Vēja elektrostacijas (VES) gadījumā būtiskais ietekmes faktors ir objekta augstums, kustīgā vizuālā dominance (rotora kustība), redzamība lielos attālumos un ainavas mēroga maiņa, kas ietekmē ne tikai konkrēto zemes vienību, bet plašu apkārtējo teritoriju. Praksē tas nozīmē, ka pat viena turbīna var radīt nevēlamu ainavas struktūras izmaiņu – pārtraukt nozīmīgas perspektīvas, mainīt panorāmu uztveri, samazināt vēsturisko un dabas elementu vizuālo nozīmīgumu un radīt industriālu dominanti ainavā, kur šāds raksturs nav paredzēts. Tādēļ VES izvietošana ainaviski vērtīgajās teritorijās ir uzskatāma par darbību, kas tipveidā atbilst MKN Nr. 240 223.punktā minētajām nevēlamajām izmaiņām, un līdz ar to nav pieļaujama.

Saules parku gadījumā būtiskais ietekmes faktors, veidojot liela apjoma vienlaidus industriālo teritoriju, vizuālā uztvere maina atklāto telpu raksturu, mazina dabisko un kultūrvēsturisko elementu vizuālo dominanti. Tādēļ saules parku ar platību virs 2 ha ierīkošanas aizliegums ainaviski vērtīgās teritorijās uzskatāms par samērīgu un pamatotu.

2. Eiropas Ainavu konvencija

Ainavu plānošanas pamatā ir starptautiskais dokuments jeb vienošanās – Eiropas Ainavu konvencija (EAK), kuru Latvijas Republikas Saeima ratificēja 2007. gada oktobrī.

Ainavām ir nozīmīga sabiedriskā loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā. Ainavas ir galvenais indivīdu un sabiedrības labklājības elements, un to aizsardzība, pārvaldība un plānošana ikvienam piešķir tiesības un atbildību.

EAK noteiktie pasākumi ainavu politikas veidošanai:

- izpratnes veidošana par ainavu vērtību, to lomu un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū;
- sabiedrības apmācība un izglītošana par ainavu politiku, aizsardzību, pārvaldību un plānošanu un ar to saistītās problemātikas izpratnes veidošanu;
- ainavu identificēšana, analīze, dokumentēšana, novērtēšana;
- ainavu kvalitātes mērķu noteikšana identificētajām un izvērtētajām ainavām;
- ainavu politikas īstenošana, ieviešot instrumentus ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

3. Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti

3.1. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam⁴

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā izvirzīts mērķis – *saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas*. Lai to nodrošinātu, ir noteikti izcilo dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli, kurus ir nepieciešams apzināt, saglabāt, saprātīgi apsaimniekot un efektīvi izmantot.

3.2. Latvijas nacionālajā attīstības plāns 2021.–2027. gadam⁵

Latvijas nacionālajā attīstības plānā noteiktie virzieni izcilo dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju attīstībai paredz:

- atbalstu pasākumiem, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un Latvijai tipiskās unikālās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas, kā arī lai veidotu daudzfunkcionālu un produktīvu lauku teritoriju, vienlaikus nosakot saprātīgus kompensācijas mehānismus par ekonomiskās darbības ierobežojumiem;
- ainaviski vērtīgo teritoriju izpēti, definēšanu, ainavu plānošanu, degradēto ainavu sakārtošanu un reģenerāciju. Izmantošanas nosacījumu noteikšanu sabiedrībai nozīmīgām dabas un kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina to publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;

⁴ Apstiprināta Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2010., pieejama: <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspējīgas-attistibas-strategija>

⁵ Apstiprināts Latvijas Republikas Saeimā 02.06.2021., pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans>

- sabiedrības iesaisti un izglītošanu par aizsargājamo dabas teritoriju un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanu un saglabāšanu sadarbībā ar zemes īpašniekiem (principa "dabas un kultūrvēsturiskās vērtības kā teritoriālās kopienas vērtība" iedzīvināšana), dabas un kultūrvēsturisko resursu ilgtspējīga un saudzīga izmantošana teritoriju ekonomiskajai attīstībai un uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanai.

4. Reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti

4.1. Latgales stratēģija 2030⁶

Latgales stratēģijā 2030 noteikta *Latgales identitāte – latgalietis ir lepns par Latgali. Latgaliešu valoda. Atšķirīgais, daudzveidīgais kultūrvēsturiskais mantojums. Cilvēciskais mērogs. Nepārveidotā vide un dabas vērtību kopums ļauj vērtēt dabu kā nozīmīgu nākotnes kapitālu.*

Dokumenta lielais mērķis ir panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm.

4.2. Latgales plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam⁷

Latgales plānošanas reģiona attīstības programmā teikts, ka Latgales tipisko ainavas mozaīku veido daudzveidīgais reljefs, mežu, lauku, ezeru un pakalnu mija, ko caurvij līkumainie lielceļi. Pietiekošu dabas resursu un ainavu saglabāšanu nodrošina apmēram 13 % īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platība no reģiona kopējas platības. Reģiona teritorija ir ar ezeriem bagātākais reģions Latvijā, ar unikālam dabas vērtībām, izcili gleznainam un daudzveidīgam ainavām, kā arī ar senu un bagātu kultūrvēsturi.

Viens no būtiskiem dokumentā noteiktiem mērķiem pašvaldībām ir dabas ilgtspējīga apsaimniekošana, attīstot videi draudzīgu tūrisma un dabas infrastruktūru, izmantojot Latgales lielo virszemes ūdeņu daudzveidību, ainaviski pievilcīgo dabas vidi un ievērojamās valsts mežu platības.

5. Vietēja līmeņa plānošanas dokumenti

5.1. Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.–2037. gadam⁸

Ludzas novads ir pievilcīgs kā Latvijas austrumu pierobežas teritorija ar autentisku savdabīgu kultūrvidi un gleznainām ainavām.

Ainaviskie ceļi:

- Valsts reģionālais autoceļš Kārsava–Tilža–Dubļukalns (P48), posms no Salnavas līdz valsts reģionālām autoceļam Viļaka–Kārsava (P45);

⁶ Apstiprināta Latgales Plānošanas reģiona Attīstības padomē 01.12.2010., pieejama:

https://geolativija.lv/geo/tapis?documents=open#document_22785

⁷ Apstiprināta Latgales Plānošanas reģiona Attīstības padomē 05.11.2021., pieejama:

https://geolativija.lv/geo/tapis?documents=open#document_22175

⁸ Apstiprināta Ludzas novada pašvaldības domē 29.12.2021., pieejama:

https://geolativija.lv/geo/tapis?document=open#document_22743

- Valsts reģionālais autoceļš Ploski–Zilupe–Šķaune–Ezernieki (P52), posms no Zilupes līdz Zaļesje un no Pasienes līdz Landskoronai;
- Valsts vietējais autoceļš Rogovka–Mežvidi–Pušmucova (V499), posms no Pušmucovas līdz Ļahiem;
- Valsts vietējais autoceļš Seļekova–Degļova–Goliševa (V507), posms no valsts reģionālā autoceļa Kārsava–Ludza–Ezernieki (P49) līdz valsts vietējam autoceļam Malzūbi–Istalsna–Perekļi (V560);
- Valsts vietējais autoceļš Brigi–Krivanda–Cibla–Seļekova (V508), posms no valsts reģionālā autoceļa Kārsava–Ludza–Ezernieki (P49) līdz Ciblai;
- Valsts vietējais autoceļš Brigi–Krivanda–Cibla–Seļekova (V508), posms no valsts reģionālā autoceļa Kārsava–Ludza–Ezernieki (P49) līdz Ciblai;
- Valsts vietējais autoceļš Mežavepri–Tridņa (V511), posms no valsts vietējā autoceļa Malzūbi–Istalsna–Perekļi (V506) līdz Felicīanovai;
- Valsts vietējais autoceļš Vecslabada–Rundēni–Zeiļova (V522), posms no Vecslabadas līdz Rundēniem;
- Pašvaldības ceļš Tutāni–Evertova.

Vadlīnijas apdzīvojuma plānošanai nosaka:

- aizsargāt Ludzas vēsturisko centru un kultūrvēsturisko mantojumu, un paredzēt pilsētas ainavas saglabāšanu;
- saglabāt Kārsavas un Zilupes vēsturisko apbūvi un pilsētas apbūvi;
- jāaizsargā kultūrvēsturiskais mantojums un jāparedz ainavu saglabāšana;
- jāizvairās no apdzīvoto vietu nepamatotas izplešanās uz dabas teritoriju rēķina, jāpanāk optimāla iedzīvotāju un apbūves blīvuma paaugstināšana pilsētās un ciemos;
- novada teritorijā jāveicina Latgales tradicionālās apdzīvojuma struktūras saglabāšana un attīstība, papildinot un dažādojot esošās apdzīvotās vietas un izvairoties no jaunu apdzīvoto vietu veidošanās un nekontrolētas izplešanās;
- jebkuram novada attīstības plānošanas dokumentam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās, sabalansējot gan iedzīvotāju intereses, gan ekonomiskās izaugsmes iespējas, gan dabas un kultūrvides aizsardzības prasības;
- izvairīties no pilsētas perifēriju paplašināšanās, jāparedz degradēto teritoriju jauna attīstība.

Attēls 1. Ludzas novada ainaviskā teritorija un galvenie ainaviskie elementi⁹

⁹ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija, pieejama:
https://geolativija.lv/geo/tapis?document=open#document_22743

5.2. Spēkā esošie teritorijas plānojumi

Ludzas novada Teritorijas plānojuma 2013.–2024. gadam grozījumos¹⁰ grafiskās daļas kartēs attēlotas ainaviski vērtīgas teritorijas. Teritoriju izmanto saskaņā ar ainaviskām vērtībām un to telpisko struktūru. Arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas kultūrvēsturiskajā un dabiskajā ainavā.

Kārsavas novada teritorijas plānojuma 2012.–2024. gadam (ar 2020. gada grozījumiem)¹¹ nav noteiktas ainaviski vērtīgas teritorijas.

Zilupes novada teritorijas plānojuma 2013.–2025. gadam¹² nav noteiktas ainaviski vērtīgas teritorijas.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļauti nosacījumi *Ainavu saglabāšanai un būvniecībai*. Grafiskajā daļā ir attēloti ainavisko ceļu posmi un noteikti nosacījumi. Ieteikts izstrādāt ainavu aizsardzības plānu teritorijai gar ceļu P52 Zilupe – Šķaune – Ezernieki, lai saglabātu teritorijai raksturīgo ainavu.

Ciblas novada teritorijas plānojuma 2013.–2025. gadam¹³ nav noteiktas ainaviski vērtīgas teritorijas. TIAN noteikti nosacījumi *Ainavu saglabāšanai un būvniecībai*. Grafiskajā daļā ir attēloti ainavisko ceļu posmi un noteikti nosacījumi.

6. Ainavu izvērtējuma risinājumi

Ņemot vērā iepriekš minēto, noteikto ainavisko vērtību kopumu un daudzveidību, Ludzas novada teritorijas apsekojumu noteiktas četras ainaviski vērtīgas teritorijas:

- Ludzas kultūrvēsturiskā ezeraines ainava;
- Zilupes ielejas ainava;
- Numernes vaļņa, Kārsavas–Malnavas ainava;
- Rundēnu–Vecslabadas–Istras ainava.

Plašāks ainaviski vērtīgo teritoriju apraksts skatāms Ludzas novada teritorijas plānojuma **Paskaidrojuma rakstā 4.10. nodaļā**.

¹⁰ Apstiprināta Ludzas novada pašvaldības domē 14.03.2022., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?document=open#document_24549

¹¹ Apstiprināta Kārsavas novada pašvaldības domē 17.12.2020., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?document=open#document_18407

¹² Apstiprināta Zilupes novada pašvaldībā 24.05.2013., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?document=open#document_102

¹³ Apstiprināta Ciblas novada pašvaldībā 27.09.2012., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?document=open#document_209

Pasūtītājs: **Ludzas novada pašvaldība**

Kontakti: Raiņa iela 16, Ludza, Ludzas novads, LV-5701, pasts@ludzasnovads.lv,
tel.: 65707400, www.ludzasnovads.lv

Izstrādes vadītāja: Mārīte Romanovska

Izstrādātājs: **SIA "Reģionālie projekti"**

Projekta izstrādes komanda: Līva Meļķe-Tropiņa, Ivo Narbutis, Jānis Ozols, Vita Jumtiņa, Laine Šildere, Anatolijs Boiko, Sanita Fazilova u.c.

Kontakti: Rūpniecības iela 32b – 2, Rīga, LV-1045, tel.: 67320809, birojs@rp.lv,
www.rp.lv

